

PROSTŘEDKY OCHRANY PROTI ZNEUŽITÍ PRAVOMOCÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA

RADOVAN DÁVID

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Česká republika

Abstract in original language

Dle české právní úpravy je od 1. 5. 2001 možno rozhodnutí vykonat v některém ze dvou (vykonávacím nebo exekučním) řízení, jež jsou upravena buď částí šestou občanského soudního řádu, anebo řádem exekučním. V této souvislosti, s odkazem na terminologickou dvouznačnost, je nutno zmínit ustanovení 130 exekučního řádu, který uvádí, že tam, kde se ve zvláštních právních předpisech hovoří o soudním výkonu rozhodnutí nebo výkonu rozhodnutí, rozumí se tím také nařízení a provádění exekuce podle tohoto zákona. Otázka dvoukolejnosti právní úpravy je sporná do dnešních dnů, a to zejména s poukazem na skutečnost, že právní úprava vykonávacího řízení dle části šesté občanského soudního řádu a exekučního řízení dle exekučního řádu se od sebe stále více vzdaluje. Tento příspěvek se zabývá některými aspekty zneužití oprávnění soudního exekutora.

Key words in original language

Exekuce; civilní proces; výkon rozhodnutí; soudní exekutor; zneužití práva.

Abstract

In the Czech legal system it is possible to enforce a judicial decision in two ways. Firstly it is possible in the court proceedings regulated by the sixth part of the Czech Civil Procedure Code. Secondly it is possible in the special proceedings regulated by the Czech Execution Code. In that connection it is necessary to add that the article 130 of the Czech Execution Code states that if the text of the act deals with term "enforcement of the decision", it is necessary to use this act also for the execution. This article deals with the potential abuse of rights of the executor.

Key words

Execution; civil procedure; enforcement of the decision; executor; abuse of rights.

Exekuční právo lze charakterizovat jako „souhrn právních norem, které upravují činnost soudu, stran a dalších subjektů exekučního řízení při realizaci plnění, uloženého povinnému subjektu vykonatelným rozhodnutím státního orgánu, jež se uskutečňuje za pomoci donucujících prostředků

státní moci.“¹ K této definici s ohledem na současnou českou právní úpravu² je vhodné dodat, že se jedná také o činnost soudního exekutora. Exekuční právo, jako součást občanského práva procesního, je tedy ze své podstaty veřejnoprávní povahy. Jeho účelem, myšleno zprostředkovaně, tedy vedle ochrany poskytované subjektivním právům a právem chráněným zájmům, je také ochrana právního řádu.

1. SOUDNÍ EXEKUTOR

Činnost soudního exekutora je výsledkem delegace části pravomocí soudu na nezávislý a nestranný orgán, kterým je právě soudní exekutor.³ Exekutor tak za úplatu vykonává⁴ činnost jako svobodné povolání, stojí současně v čele exekutorského úřadu zřízeného ministerstvem spravedlnosti.⁵ Při výkonu své činnosti má postavení veřejného činitele a jeho procesní úkony jsou považovány za úkony soudu. Na činnost exekutora dopadá rovněž zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem⁶ (§ 4 odst. 1 tohoto zákona). Soudní exekutor je za výkon své činnosti kázeňsky odpovědný.

Soudní exekutor může být jmenován po splnění zákonem stanovených podmínek⁷, přičemž počet exekutorských úřadů se řídí pravidlem numerus clausus. Státní dohled nad exekuční činností vykonává Ministerstvo spravedlnosti, dohled je rovněž svěřen Exekutorské komoře České republiky, která je orgánem samosprávy soudních exekutorů.

---

¹ Macur, J. Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 5.

² Dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „exekuční řád“), ve znění pozdějších předpisů lze výkon rozhodnutí vést také v rámci řízení exekučního, kdy exekuci provádí soudní exekutor, nikoliv tedy jen podle části šesté zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

³ Tento závěr vyslovil rovněž např. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2706/2004.

⁴ Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem.

⁵ Stavínohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Doplněk, 2003, s. 136.

⁶ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

⁷ Exekutorem může být jmenován občan České republiky, který má plnou způsobilost k právním úkonům, získal úplné vysokoškolské vzdělání na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice, je bezúhonný, vykonal alespoň tříletou exekutorskou praxi a složil exekutorskou zkoušku.

Zaměstnancem soudního exekutora je exekutorský koncipient, exekutorský kandidát a vykonavatel exekutora.

Co se týče místní příslušnosti soudního exekutora, neexistuje žádné pravidlo, jež by místní příslušnost upravovalo. Proto platí, že každý oprávněný subjekt se s návrhem může obrátit na kteréhokoliv soudního exekutora v České republice, přičemž soud v žádném případě nemůže rozhodnout o příslušnosti jiného soudního exekutora.

Otázka dvoukolejnosti právní úpravy je sporná do dnešních dnů, a to zejména s poukazem na skutečnost, že právní úprava vykonávacího řízení dle části šesté občanského soudního řádu a exekučního řízení dle exekučního řádu se od sebe stále více vzdaluje. Soudní exekutor je neustále posilován ve svých rozhodovacích pravomocích a rovněž je velmi komplikovaná jeho osobní hmotná zainteresovanost na výsledku řízení. Důvodová zpráva k exekučnímu řádu uvádí, že důvodem pro zakotvení činnosti soudních exekutorů je „neutěšený stav při vymáhání práva v naší zemi, který může vést nejen ve ztrátu důvěry v soudy, ale i v základy právního státu vůbec, a ve svém důsledku vede k hledání praktických možností, jak vymoci oprávněnou pohledávku jinou než zákonnou cestou.“ Důvodová zpráva rovněž uvádí, že „soudům se tím umožní soustředit převážnou část jejich potenciálu na nalézací řízení, v němž je jejich úloha nezastupitelná.“ S otázkou hmotné zainteresovanosti se důvodová zpráva vypořádala konstatováním, že „materiální zainteresovaností soudních exekutorů na výsledcích exekuce dojde nepochybně ke zvýšení efektivity vymáhání pohledávek, a to při důsledném zachování ústavních kautel zákonnosti. Tyto kautely jsou zejména garantovány podrobnou procesní úpravou obsahu a rozsahu činnosti exekutora a jeho přesného postupu při provádění exekuce.“ Tyto závěry jsou však velmi sporné a, jak již bylo uvedeno, zejména v poslední době se právní úprava dotýkající např. ochrany třetích osob skutečně ocitá na hranici ústavnosti.

K dvoukolejnosti právní úpravy, kdy lze výkon rozhodnutí vést jak ve vykonávacím, tak i exekučním řízení, lze uvést následující. Dle důvodové zprávy tedy soudní exekutor „ulehčuje“ přetíženým soudům a hmotná zainteresovanost je důvodem pro zvýšení efektivity jeho činnosti. S tímto závěrem si však dovolím nesouhlasit. Kdybychom skutečně uvažovali o jediné možné cestě odbřemenění soudů od nápadu nových věcí, nebylo by do budoucna překážkou „odbřemenit“ soudy rovněž ve stádiu řízení nalézacího. Důvodová zpráva se zatím tomuto argumentu brání, nicméně dle mého názoru zavedení dvoukolejné právní úpravy, byť pro řízení exekuční, je nevhodné. Česká právní úprava je spíše úpravou ojedinelou. Odbřemenění soudů a zvýšení jejich efektivity se jistě dalo docílit i cestou jinou. Reorganizace justice, zvýšení stavu zaměstnanců či zavádění postupné elektronizace celého procesu by jistě pomohly uváděné překážky jestli ne překonat, tak aspoň výrazně potlačit. Na podporu těchto tvrzení lze uvést alespoň jednoznačnou skutečnost, že ani právní zakotvení činnosti soudního exekutora nijak výrazně zatížilo soudů neeliminoválo. Namísto

toho se české prostředí dočkalo silného znevážení celého exekutorského institutu i exekučního řízení, kdy činnosti soudního exekutora, a to nejen pro obsah jeho činnosti, je věnováno spíše negativní hodnocení. Tento fakt je zcela jistě způsoben zejména hmotnou zainteresaností soudního exekutora na výsledku řízení, i když důvodová zpráva se spíše obrací ke zvýšení efektivity celého výkonu rozhodnutí. Bohužel nezbyvá než přijmout fakt, že soudní exekutor je jedinou profesí v České republice, v jejímž rámci je svými vlastními prostředky vymáhána odměna. Žádná jiná profese, jakkoliv pracovně postavené osoby, toto „privilegium“ nemá. Lze tedy obecně konstatovat, že je zcela nepopiratelným fakt, který podporuje tvrzení, že hmotná zainteresanost soudního exekutora je spíše negativem než pozitivem. Argument o výsledné efektivitě je sice pravdivý, avšak za tu cenu, že tato hmotná zainteresanost soudního exekutora způsobuje jeho tendenci překračovat zákonná oprávnění a zasahovat i do ústavně zakotvených práv (nebo dokonce) svobod zejména povinného subjektu, avšak také osob třetích. Stejně tak nemůže zůstat stranou ani poznámka o vyšších finančních nákladech, které jsou na subjekty exekučního řízení kladeny. Posledním argumentem je odkaz na skutečnost, že veškeré exekuční spory, ať vznikly v řízení vykonávacím nebo exekučním, jsou projednávány a rozhodovány obecnými soudy, nikoliv soudními exekutory, stejně tak obecné soudy rozhodují také o případných opravných prostředcích. Posilování rozhodovacích pravomocí exekutora, které jsou v poslední době zjevné z novelizací exekučního řádu, zejména v rovině rozhodování o právech třetích osob či rozhodování o zastavení, resp. odkladu exekuce, pak paradoxně odporují účelu původní právní úpravy, která ponechávala stěžejní činnost na soudu.

Tyto argumenty, jakkoliv se jeví diskutabilní, jsou však (byť nepřímou) zjevné z důvodových zpráv k dílčím novelám exekučního řádu. Zejména novela exekučního řádu provedená zákonem č. 286/2009 Sb. měla za cíl opětovně zefektivnit a zprůhlednit činnost soudních exekutorů, za současného stanovení nových pravidel pro řízení ve věcech kárné odpovědnosti soudních exekutorů a jejich zaměstnanců.⁸ Je patrné, že veškeré tendence o „vylepšení“ právní úpravy však celé exekuční řízení silně vzdalují od řízení vykonávacího upraveného v části šesté občanského soudního řádu, kdy však k tomuto vzdalování neexistuje jediný racionální

---

⁸ Právě v rovině kárného řízení lze spatřovat, že původní cíl efektivity exekučního řízení se dostává do střetu s jinou skutečností. Díky nové právní úpravě, obsažené v exekučním řádu na základě novely provedené zákonem č. 286/2009 Sb., došlo rovněž ke změně zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, resp. k jeho přejmenování na zákon o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. Kárné řízení ve věcech soudních exekutorů tak bude vedeno již podle tohoto zákona, kdy projednáváním a rozhodováním konkrétních věcí jsou pověřeny šestičlenné senáty. Je tedy zřejmé, že činnost soudních exekutorů se dále rozrůstá a zasahuje do dalších právních předpisů i do sféry rozhodování jiných, než exekučních soudů. Zde lze tedy spatřovat paradoxní rozpor, kdy jistě není efektivní, aby činnost soudních exekutorů takto zasahovala do činnosti jiných, než exekučních soudů, za cenu zvýšení finančních nákladů.

důvod. Cílem zákonodárce v roce 2000 zřejmě nebylo vytvořit nové řízení svého druhu, ale pouze odbřemenit soud od nadměrné zátěže, s tím, že právní úprava obsažená v exekučním řádu se měla od části šesté občanského soudního řádu odchylovat jen nepatrně, a to pouze tam, kde tyto odlišnosti byly dány podstatou postavení soudního exekutora. Výsledek je však jiný a je zřejmé, že činnost soudních exekutorů opouští původní koncepcí, na nichž byla právní úprava postavena. Cesta dnešních dílčích opatření spočívajících ve změně některých ustanovení exekučního řádu je pak čím dál více komplikovanou.

Proto si dovoluji souhlasit s názorem prof. Winterové, která uvádí, že „svůj negativní názor na vznik instituce soukromých soudních exekutorů jsem vyjádřila již před přijetím zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád. Vycházela jsem tehdy z přesvědčení, že stát nemá právě tuto vynucovací činnost pouštět z rukou, protože jde vlastně o jednu z jeho hlavních funkcí. Jsem o tom přesvědčena stále, musím však souhlasit s J. Jirsou, že cesta zpět již není možná.“⁹

2. ZÁKLADNÍ PRAVIDLA EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Exekuční řízení má sledovat ten účel, aby byla uspokojena práva oprávněných vůči povinným. Avšak při výkonu rozhodnutí, v němž je do právní sféry osob zasahováno razantnějším a intenzivnějším způsobem, může dojít k negativnímu zásahu do právní sféry povinného, ale také třetích osob. Proto je velmi nutné, aby celému exekučnímu řízení byly nastaveny přesné a nepřekročitelné limity, v rámci nichž se bude tento proces uskutečňovat. Proto je nutno trvat na základních požadavcích, jež bude exekuční řízení splňovat. Tyto požadavky jsou vyjádřeny prostřednictvím základních pravidel ryze exekuční povahy.

Mezi ně řadíme:

- pravidlo, na jehož základě smí být exekuční řízení prováděno jen k uspokojení práv skutečně existujících,
- pravidlo, na jehož základě exekuční řízení může být prováděno jen za podmínek stanovených zákonem a jen způsoby, které jsou pro výkon rozhodnutí určené,
- pravidlo, na jehož základě smí být exekuční řízení prováděno jen v tom rozsahu, jaký stačí k uspokojení oprávněného,

---

⁹ Winterová, A. Nad perspektivami českého civilního procesu. Právní rozhledy, ročník 2008, č. 19, s. 706 a násl.

- pravidlo, na jehož základě se výkon rozhodnutí smí vést jen proti majetku povinného.¹⁰

Právě z těchto pravidel vyplývají základní povinnosti soudního exekutora. Ačkoliv výslovně neuvádějí zákaz zneužití práv soudního exekutora, lze tuto povinnost jednoznačně vysledovat z pravidla, že exekuce smí být prováděna jen za podmínek stanovených zákonem.

3. ZNEUŽITÍ PRÁV SOUDNÍHO EXEKUTORA

Soudní exekutor je dle ustanovení § 2 exekučního řádu vázán ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Z těchto ustanovení pro něj vyplývá celá řada oprávnění, přičemž zejména novelou exekučního řádu provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. byl výrazně posílen v rozhodovacích pravomocech. I pro soudního exekutora platí pravidlo, že smí činit pouze to, co je mu zákonem výslovně dovoleno. V žádném případě není možné toto pravidlo vykládat tak, že soudní exekutor smí svá oprávnění vykonávat v každé situaci. I soudní exekutor při výkonu své činnosti musí respektovat účel exekučního řízení, jímž je vymožení pohledávky oprávněného, avšak za přísného respektování principu ochrany povinného a ochrany třetích osob. Proto těmto subjektům, bude-li do jejich práv neoprávněně zasazeno, mají možnost domáhat se ochrany. Vedle toho lze hovořit o případné kárné nebo trestní odpovědnosti soudního exekutora.

Znakem zneužití práva obecně je buď poškození jiného, nebo dosažení určité výhody. Stejně k zneužití přistupuje ustanovení § 329 trestního zákoníku, jež uvádí, že ze strany úřední osoby se musí jednat o úmysl způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch. Ke zneužití může dojít jak výkonem své pravomoci způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, tak i překročením své pravomoci nebo neplněním povinností.

3.1 PROSTŘEDKY OCHRANY PROTI ÚKONŮM SOUDNÍHO EXEKUTORA

Prostředky ochrany proti rozhodnutím soudního exekutora lze rozlišovat zejména podle toho, zda slouží k přímé ochraně povinného nebo třetích osob. Je však důležité upozornit, že tyto prostředky slouží „pouze“ k ochraně práv uvedených osob a nejsou projevem kárné ani trestné odpovědnosti soudního exekutora.

---

¹⁰ Fiala, J. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory). Praha: Univerzita Karlova, 1972, s. 29.

3.1.1 PROSTŘEDKY OCHRANY POVINNÉHO

Povinný je před případným zneužitím práv soudního exekutora chráněn zejména ustanovením § 55 exekučního řádu ve spojení s ustanovením § 268 odst. 1 občanského soudního řádu. Jedná se o možnost podání návrhu na zastavení exekuce.

Povinného se dotýká zejména rozhodnutí soudního exekutora o způsobu provedení exekuce. Ten exekutor určuje v exekučním příkazu vydaném dle § 47 exekučního řádu, a to s přihlédnutím k § 58 odst. 3. Proti tomuto rozhodnutí však nelze podat odvolání. Z výčtu důvodů zastavení exekuce dle ustanovení § 268 odst. 1 občanského soudního řádu však nevyplývá, že lze exekuci zastavit i z důvodu, že soudní exekutor zvolil způsob, který je zřejmě nevhodný a nepřiměřený. Rovněž důvodová zpráva k exekučnímu řádu uvádí, že „po nařízení exekuce nemá ani soud pravomoc zasahovat do volby způsobu provedení exekuce.“ Je tak velmi sporné, zda se lze po soudním exekutorovi nebo soudu domáhat zastavení exekuce z tohoto důvodu. Ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu uvádí, že soud může exekuci zastavit také z jiných důvodů. Bohužel však zatím nelze konstatovat, zda se uvedené ustanovení dotýká rovněž nepřiměřenosti exekuce. Nebylo-li by možné exekuci zastavit, lze se přiklonit k závěru, že povinný je oprávněn domáhat se po soudním exekutorovi náhrady škody, která mu případnou exekucí vznikla. Podmínkou uplatnění této odpovědnosti je však protiprávní jednání exekutora.

S odpovědností za škodu souvisí i další aspekty exekutorské činnosti, a to zejména ve vztahu k prodeji movitých věcí. Exekuce prodejem movitých věcí, resp. oprávnění soudního exekutora při provádění exekuce jsou poměrně podrobně upraveny právními předpisy. Bude-li nedodržením stanovených povinností povinnému způsobena škoda, může se její náhrady domáhat po soudním exekutorovi.

Dojde-li k zásahu co do věcí, které jsou podle ustanovení § 321 a § 322 občanského soudního řádu vyloučeny, může se povinný domáhat zastavení exekuce, a to podle ustanovení § 55 exekučního řádu a § 268 odst. 1 písm. d) občanského soudního řádu. Obdobné závěry platí pro případnou náhradu způsobené škody.

K zastavení exekuce na návrh povinného dle § 55 exekučního řádu lze vyslovit vážnou kritiku. Právo domáhat se zastavení exekuce je pro povinného vázáno na lhůtu 15 dnů od okamžiku, kdy se o zásahu dozví. Vzhledem k tomu, že v exekučním řízení není možné prominutí zmeškání lhůty, a to ani z omluvitelných důvodů, je dané ustanovení velmi přísné. Účelem prekluzivní lhůty je zajištění právní jistoty subjektů, přičemž je nutné, aby délka prekluzivní lhůty byla stanovena rovněž s ohledem na subjekt, jenž má v uvedené lhůtě jednat. Nestihne-li, z jakýchkoliv důvodů, povinný návrh na zastavení exekuce podat, nelze v žádném případě uvedené vykládat tak, že exekuce nepřipustná se stává přípustnou. Uvedený závěr by

zjevně odporoval účelu právní úpravy. Navíc je nutno dodat, že pro vykonávací řízení dle části šesté občanského soudního řádu žádné uvedené pravidlo neplatí. Tím by se povinný dostal do zcela nedůvodně nepříznivějšího postavení než povinný v řízení vykonávacím. Proto se domnívám, že současná právní úprava by měla být změněna tak, že právo navrhnout zastavení exekuce nebude vázáno na žádnou prekluzivní lhůtu.

Současný stav však neznamená, že by povinný již neměl žádnou možnost docílit zastavení exekuce. Jedinou jeho možností je však obrátit se na exekuční soud s „neformálním podnětem“. Shledá-li soud toto tvrzení oprávněného za důvodné, může exekuci zastavit i „bez návrhu“. Domnívám se však, že ochrana povinného by v exekučním řízení měla být zajištěna důstojněji.

Do zmíněné novely exekučního řádu, resp. do 31. října 2009 exekuční řád výslovně neobsahoval povinnost soudního exekutora přesně vyčíslit, jak dospěl k celkovým nákladům exekuce. Nebylo výjimkou, že soudní exekutor vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce pouze s konečnou částkou, aniž by přesně její výši odůvodnil. Na nedostatek právní úpravy poukázal rovněž Ústavní soud.¹¹ K výslovnému uložení povinnosti tyto náklady podrobně vyčíslit došlo až o čtyři roky později, k 1. listopadu 2009. Bude-li se i přes uvedené povinný domnívat, že náklady exekučního řízení byly soudním exekutorem vyčísleny nesprávně, je to důvodem pro podání námítky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce. Je však nutno upozornit na lhůtu pro podání návrhu v délce 8 dnů. O námítce rozhoduje soudní exekutor. Nevyhoví-li návrhu, rozhoduje soud. Zakotvení uvedeného pravidla hodnotím velmi pozitivně, neboť eliminuje zneužití rozhodování soudního exekutora o nákladech exekuce (a de facto i vlastní odměně) na minimum. Délka 8 dnů, která byla v minulosti prodloužena z pouhých tří dnů, se jeví jako dostatečná.

3.1.2 PROSTŘEDKY OCHRANY TŘETÍCH OSOB

Třetích osob se v exekučním řízení dotýká zejména nové ustanovení § 68 exekučního řádu, který uvádí, že dojde-li k zásahu do práva třetí osoby nepřipouštějícího exekuci, může se domáhat ochrany návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu. Uvedený prostředek ochrany tak dopadá pouze na věci movité. Bude-li exekucí do práv třetích osob zasaženo v rámci jiného způsobu, je to důvodem pro podání vylučovací žaloby.

K návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu lze uvést, že ze své podstaty se jedná o vhodný prostředek ochrany třetích osob. Jeho účelem je zjednodušit a zrychlit exekuční řízení tam, kde se třetí osoba domnívá, že bylo neoprávněně zasaženo do jejího práva nepřipouštějícího výkon rozhodnutí. Je oprávněna podat návrh na vyškrtnutí, kterému soudní exekutor může

---

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. II. ÚS 336/05.

v řádu několika dnů vyhovět. Nebude-li návrhu vyhověno, je možné se ochrany domáhat rovněž u soudu, a to podáním vylučovací žaloby. Avšak k současnemu omezení možnosti podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu na lhůtu 30 dnů od okamžiku, kdy se třetí osoba o pojmutí věci do soupisu dozví, je nutno se vyjádřit velmi kriticky. Stejně závěry je nutno učinit pro omezení možnosti podat vylučovací žalobu na lhůtu 30 dnů ode dne doručení soudního exekutora o nevyhovění návrhu na vyškrtnutí.

Jak již bylo uvedeno výše, účelem prekluzivní lhůty je zajištění právní jistoty. Současně bylo uvedeno, že prekluzivní lhůta nemá být přísná v tom ohledu, že oprávněnému subjektu prakticky znemožní domáhat se ochrany. Tato situace de facto nastává právě ve vztahu k návrhu na vyškrtnutí a vylučovací žalobě. Dojde-li k marnému uplynutí dané prekluzivní lhůty, v žádném případě to neznamená, že třetí osoba se stává dlužníkem oprávněného a má za povinného plnit jeho povinnosti. Bude-li věc přesto zpeněžena, lze se domáhat vydání bezdůvodného obohacení, a to po oprávněném, jemuž bylo plněno. Pro oprávněného a povinného to znamená, že se vlastně ke splnění povinnosti v exekučním řízení nepřihlíží a řízení musí proběhnout znova. Pro třetí osoby to znamená značné komplikace, které jsou spojeny s uplatňováním svého práva. Komplikace tak nenastávají vlastně pouze exekutorovi, neboť případným zpeněžením neporušil zákon, resp. se nedopustil protiprávního jednání. Bylo-li by však zjištěno, že se ze strany exekutora jednalo o šikanózní výkon oprávnění, bylo by možné o případné náhradě škody uvažovat.

Ve vztahu k prostředkům ochrany povinného a třetích osob je nutno uvést, že i v případě zřejmého zneužití oprávnění soudního exekutora mají jen velmi omezené možnosti domáhat se ochrany svých subjektivních práv. Dotýkají se jich zejména instituty zastavení exekuce, návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, vylučovací žaloby nebo námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce. V možnostech podání jsou však tyto subjekty omezeny prekluzivními lhůtami, které nejen že jsou velmi krátké, ale také jsou nekoncepční, neboť zákonodárce nedomyslel případné (a to i hmotněprávní následky) marného uplynutí lhůty a neuplatnění práva.

Přesto, bude-li subjektům způsobena škoda, lze se domáhat její náhrady, avšak na straně soudního exekutora je to podmíněno prokázáním jeho protiprávního jednání, jehož následkem byla právě uvedená škoda. Důležité je podotknout, že tyto prostředky se dotýkají pouze následků co se exekučního řízení týče. Vyhovění těmto prostředkům ochrany neznamená žádný postih soudního exekutora.

3.2 KÁRNÁ ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA

Právní úprava kárné odpovědnosti soudního exekutora doznala velmi významných změn. Uvedenou novelou exekučního řádu došlo k zavedení nové koncepce rozhodování o kárném opatření.

Kárné řízení proti soudnímu exekutorovi je upraveno § 116 a násl. exekučního řádu, zejména § 121. Kárným proviněním exekutora je závažné nebo opětovné porušení jeho povinností stanovených právním nebo stavovským předpisem anebo usnesením Exekutorské komory, nebo narušení důstojnosti exekutorského povolání jeho chováním. Do těchto deliktů tak můžeme řadit rovněž porušení zákazu zneužití práv.

Řízení proti soudnímu exekutorovi je napříště upraveno v zákoně č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. O kárném opatření rozhoduje šestičlenný senát. Předseda senátu je soudcem Nejvyššího správního soudu a jeho zástupce je soudcem Nejvyššího soudu. Dva z přísedících jsou soudní exekutoři. Jedná se o zcela mimořádnou výjimku z pravidla, že senát má být tvořen lichým počtem členů. V případě rovnosti hlasů je tak nutno složitě řešit případný další postup. Návrh na zahájení řízení, neboli kárnou žalobu, je oprávněn podat ministr spravedlnosti, předseda revizní komise a předseda kontrolní komise (Exekutorské komory), předseda krajského soudu a předseda okresního soudu. Domnívá-li se povinný nebo třetí osoby, že se soudní exekutor dopustil kárného provinění, je nutné, aby se obrátily na subjekty, které jsou k podání kárné žaloby oprávněné.

Za případné kárné provinění lze soudnímu exekutorovi uložit kárné opatření, mezi něž řadíme napomenutí, písemné napomenutí, pokutu nebo odvolání z exekutorského úřadu.

Vzhledem ke krátké účinnosti současné právní úpravy ji zatím nelze kladně nebo záporně zhodnotit. Teprve budoucí praxe rozhodování o kárných proviněních soudních exekutorů prokáže, zda změna právní úpravy bude považována za úspěšnou.

3.3 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA

Ve vztahu k činnosti soudního exekutora a úmyslnému zneužití svých oprávnění lze uvažovat rovněž o trestní odpovědnosti. Ta je upravena v ustanovení § 329 trestního zákoníku, podle nějž může být za zneužití pravomocí úřední osoby soudní exekutor potrestán odnětím svobody až v délce 12 let, ale rovněž zákazem činnosti nebo propadnutím majetku.

4. ZÁVĚR

Činnost soudního exekutora je spojena s faktickým zásahem do právní i osobní sféry povinného subjektu a mnohdy také třetích osob. Úkolem zákonodárce a vlastně i právní úpravy je zajistit těmto subjektům ochranu, bude-li do jejich sféry zasaženo neoprávněně. Díky skutečnosti, že soudní exekutor je hmotně zainteresovaný na výsledku věci, je zde nebezpečí zneužití jeho práv. Tomu by měla odpovídat i právní úprava. To znamená, že v procesních předpisech by měly být obsaženy prostředky ochrany, které nebudou tvrzeny jen formálně a jichž se třetí osoba bude moci domáhat bez

nedůvodného omezení. Bohužel je nutno konstatovat, že současná česká právní úprava tomuto požadavku plně neodpovídá. Soudní exekutor tak v řadě rozhodovacích pravomocí není limitován, resp. jeho oprávnění jsou limitována v neurčitých a nepřesných ustanoveních. Zejména v exekučním řízení by však mělo platit, že „předpisy exekučního práva musí být, s ohledem na faktický zásah do majetkové a osobní sféry povinného subjektu a event. také třetích osob, zvláště přesné a podrobné.“¹²

Literature:

- Macur, J. Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo. Praha: C. H. Beck, 1998
- Stavínohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Doplněk, 2003
- Winterová, A. Nad perspektivami českého civilního procesu. Právní rozhledy, ročník 2008, č. 19
- Fiala, J. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (exekuční spory). Praha: Univerzita Karlova, 1972

Contact – email

radovan.david@law.muni.cz

---

¹² Macur, J. Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 2.